ఎకానమీ స్టడీ నోట్స్ - వ్యవసాయ గ్రామీణాభివృద్ధి | TSPSC గ్రూప్స్ మరియు APPSC గ్రూప్ 2 మెయిన్స్

భారతీయ జీవన విధానం అంతర్భాగమైన వ్యవసాయం, గ్రామాలే దేశానికి వెన్నెముకగా ఉంటాయి. ఇవి ఆర్థిక వ్యవస్థ, జాతీయాదాయం, ఉద్యోగితలకు కీలకమైన అంశాలు. సాగు రంగంలో వృద్ధి, గ్రామీణ జనాభా ఆదాయం పెరుగుదల ద్వారా మాత్రమే దేశ సమగ్ర అభివృద్ధి సాధ్యం. స్వాతంత్ర్యం తర్వాత కేంద్ర ప్రభుత్వం పలు పథకాలు, సంస్కరణలు, ప్రణాళికలను అమలు చేసి, వ్యవసాయ విధానాలు, గ్రామాల స్వరూపాన్ని మార్పు చేసేందుకు కృషి చేసింది.

వ్యవసాయ రంగంలో వృద్ధిని సాధించడం, రైతుల ఆదాయం రెట్టింపు చేయడం కోసం ఇంకా చేపట్టాల్సిన చర్యల గురించి అవగాహన కలిగి ఉండటం ముఖ్యము. రైతు సంక్షేమం, గ్రామీణాభివృద్ధికి ప్రభుత్వం అనేక చర్యలు చేపట్టింది. మొదటి రెండు పంచవర్ష ప్రణాళికల్లో నీటిపారుదల సదుపాయాల విస్తరణ, భారీ, మధ్యతరహా ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం ప్రధానంగా ఉండేది. గ్రామీణ సమగ్ర అభివృద్ధికి సమాజ అభివృద్ధి కార్యక్రమం, భూ సంస్కరణలు వంటి పథకాలు అమలు చేశారు. గ్రామీణ అక్షరాస్యత, ఆరోగ్యం, పారిశుద్ధ్యం, ఇళ్లు, గ్రామీణ పరిశ్రమలు, పశుసంపద తదితర రంగాల్లో పురోగతి సాధించడం సమాజ అభివృద్ధి కార్యక్రమం లక్ష్యం. ఈ కార్యక్రమం సహకార వ్యవసాయాన్ని ప్రోత్సహించింది.

1965-66, 1966-67లలో తీవ్రమైన కరవు కారణంగా 19 మిలియన్ టన్నుల ఆహార ధాన్యాలు దిగుమతి చేసుకోవాల్సిన పరిస్థితి వచ్చింది. ఈ సమయంలో వ్యవసాయ విధానంలో సాంకేతిక పరిజ్ఞానానికి ప్రాధాన్యత పెరిగింది. ఫలితంగా నూతన వ్యవసాయ విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టారు.

Adda247 APP

భారతీయ వ్యవసాయం మరియు గ్రామీణాభివృద్ధి: కీలక మార్పులు

- వ్యవసాయం: భారతీయ సమాజానికి వెన్నెముక: భారతదేశంలో వ్యవసాయం ప్రాథమిక జీవనాధారం. గ్రామీణ ప్రాంతాల అభివృద్ధి దేశ సమగ్ర ప్రగతికి అత్యంత కీలకం. సాగు రంగం వృద్ధితో పాటు, గ్రామీణ ఆదాయం పెరగడం, ఆర్థిక వ్యవస్థ, జాతీయ ఆదాయం, ఉద్యోగాల కల్పనలో కీలక పాత్ర పోషిస్తుంది.
- స్వాతంత్ర్యానంతరం వ్యవసాయ విధానాలు: స్వాతంత్ర్యానంతరం కేంద్ర ప్రభుత్వం వ్యవసాయ విధానాలను, గ్రామాల స్వరూపాన్ని మార్చడానికి అనేక పథకాలు, సంస్కరణలు అమలు చేసింది. ఈ క్రమంలో సాగు రంగంలో సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, అధునాతన విధానాల ద్వారా వ్యవసాయ ఉత్పత్తి పెరిగింది.
- సాంకేతిక పరిజ్ఞానం: 1966లో అధిక దిగుబడినిచ్చే వంగడాల పథకం ప్రారంభమైంది. 1950-51లో 50.8 మిలియన్ టన్నుల ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తి 2021-22 నాటికి 315.6 మిలియన్ టన్నులకు పెరిగింది.

పెరుగుతున్న జనాభా అవసరాలకు అనుగుణంగా, పరిశ్రమలకు కావాల్సిన ముడిపదార్థాలను అందించడానికి, వ్యవసాయ ఉత్పత్తిని పెంచేందుకు సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని వినియోగించారు.

- భూసంస్కరణలు: భూసంస్కరణలు, కౌలు సంస్కరణలు, కమతాల గరిష్ఠ పరిమితి విధింపు వంటి చర్యల ద్వారా మధ్యవర్తుల తొలగింపు జరిగింది. భూసంస్కరణలు, వ్యవసాయ విధానాల్లో సమూల మార్పులు, వ్యవసాయ ఉత్పత్తి పెరుగుదలకు దోహదపడింది.
- సహకార వ్యవసాయం: సహకార వ్యవసాయం, కమతాల సమీకరణ ప్రవేశపెట్టి, వ్యవసాయ పనులు సమగ్రంగా నిర్వహించడానికి సహకారం అందించారు. ఇది గ్రామీణాభివృద్ధిలో కీలక పాత్ర పోషించింది.
- ఆహార భద్రత: వినియోగదారులకు చౌకగా నిత్యావసర వస్తువులు అందించడానికి ప్రజాపంపిణీ వ్యవస్థ ఏర్పాటు చేశారు. ఈ పథకం ఆహార ధాన్యాలను బఫర్ స్టాక్ ద్వారా అందిస్తుంది.
- గ్రామీణ ఉపాధి కార్యక్రమాలు: పేదరిక నిర్మూలనకు ముఖ్యంగా నాలుగో ప్రణాళిక నుంచి అనేక పథకాలు ప్రారంభించారు. ఐఆర్డీపీ, ఎన్ఆర్ఈపీ, జేఆర్వై వంటి పథకాలు పేదల కొనుగోలు శక్తి పెంపుకు దోహదపడుతున్నాయి.
- ప్రణాళికల్లో ప్రజల భాగస్వామ్యం: 1952లో ప్రారంభమైన సమాజ అభివృద్ధి పథకం ప్రజల భాగస్వామ్యంతో అమలైంది. గ్రామీణ అక్షరాస్యత, ఆరోగ్యం, పారిశుద్ధ్యం, ఇళ్ల నిర్మాణం, గ్రామీణ పరిశ్రమలు, పశుసంపద అభివృద్ధి వంటి అంశాల్లో సమగ్ర అభివృద్ధి సాధించారు.
- సబ్సిడీలు మరియు రాయితీలు: ప్రభుత్వం వ్యవసాయ ఉత్పాదకాలకు సబ్సిడీలు అందిస్తోంది. నీటిపారుదల, విద్యుత్తు, ఎరువులకు సబ్సిడీలు ఇవ్వడం ద్వారా వ్యవసాయ ఉత్పాదకాలను పెంచుతున్నారు.
- రాష్ట్రీయ కృషి వికాస్ యోజన: 11వ ప్రణాళికలో ప్రారంభించిన ఈ పథకం రాష్ట్రాల్లో వ్యవసాయ పెట్టుబడులు పెంపుకు ప్రోత్సాహకాలు అందిస్తోంది. తూర్పు భారత్కు హరిత విప్లవం, పప్పుధాన్యాల ఉత్పత్తి పెంపు, కూరగాయల ఉత్పత్తి ప్రోత్సాహం వంటి ఉపపథకాలు ఉన్నాయి.
- జాతీయ ఆహార భద్రత మిషన్: 2007-08లో ప్రారంభించిన జాతీయ ఆహార భద్రత మిషన్, 11వ ప్రణాళిక ముగిసే నాటికి వరి, గోధుమలు, పప్పుధాన్యాల ఉత్పత్తిని పెంచడమే లక్ష్యం.
- ప్రధానమంత్రి ఫసల్ బీమా యోజన: పంటలు దెబ్బతిన్నప్పుడు బీమా సౌకర్యం అందించే ఈ పథకం, రైతుల ఆదాయ స్థిరీకరణకు ఉద్దేశించబడింది.
- వ్యవసాయ పరిశోధన మరియు శిక్షణ: వ్యవసాయ పరిశోధన, శిక్షణకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వడం ద్వారా అధిక దిగుబడినిచ్చే వంగడాల అభివృద్ధి చేశారు. ఐసీఏఆర్ ఆధ్వర్యంలో ఈ పరిశోధనలు జరుగుతున్నాయి.
- భారత్ నిర్మాణ్: 2005లో ప్రారంభించిన భారత్ నిర్మాణ్ పథకం, గ్రామీణ అవస్థాపన సదుపాయాల కల్పనకు ప్రాధాన్యం ఇస్తోంది. నీటిపారుదల, గ్రామీణ రోడ్లు, ఇళ్లు, తాగునీరు, విద్యుత్తు, టెలిఫోన్ సదుపాయాల కల్పన ఈ పథకం లక్ష్యం.
- కిసాన్ క్రెడిట్ కార్డులు: 1998-99లో ప్రారంభించిన కిసాన్ క్రెడిట్ కార్డు పథకం ద్వారా అర్హులైన రైతులకు రుణాలు అందిస్తున్నారు. చిన్న ఉపాంత రైతులు, కౌలుదార్లు కూడా దీనికి అర్హులు. ఈ పథకం ద్వారా రుణాలు, బీమా సౌకర్యాలు కూడా అందిస్తున్నారు.
- భూసార కార్డులు: 12వ ప్రణాళికలో ప్రారంభించిన భూసార కార్డుల పథకం ద్వారా సరైన ఎరువులు, పోషకాలు అందించడానికి మార్గదర్శకత్వం ఇస్తున్నారు.
- పరంపరాగత్ కృషి వికాస్ యోజన: సేంద్రియ వ్యవసాయాన్ని ప్రోత్సహించడానికి 50 లేదా అంతకంటే ఎక్కువ మంది రైతులు 50 ఎకరాల భూమిలో క్లస్టర్గా ఏర్పడి, ప్రభుత్వ సహాయం పొందుతున్నారు.
- ప్రధానమంత్రి కిసాన్ సమ్మాన్ నిధి: 2018లో ప్రారంభించిన ఈ పథకం ద్వారా రైతు కుటుంబాలకు వార్షిక ఆదాయ మద్దతు అందిస్తున్నారు. ప్రతి 4 నెలలకు రూ.2000 చొప్పున 3 సమాన వాయిదాల్లో రూ.6000 అందిస్తున్నారు.
- రైతుల ఆదాయం రెట్టింపు: 2015-16 నుంచి 2022-23 నాటికి రైతుల ఆదాయాన్ని రెట్టింపు చేయాలని లక్ష్యం పెట్టుకున్నారు. వ్యవసాయ సంక్షోభం వల్ల రైతుల ఆదాయం పెంచడం అవసరమైంది.
- వ్యవసాయ వృద్ధి: ప్రణాళికా కాలంలో వ్యవసాయ వృద్ధి ఆర్థిక వ్యవస్థ ప్రగతికి తగ్గుతోంది. సంస్కరణల తర్వాత వ్యవసాయేతర వృద్ధి పెరుగుతుండగా, వ్యవసాయ రంగ వృద్ధి క్షీణిస్తోంది. వ్యవసాయ వృద్ధిలో 1981-82 నుంచి వ్యత్యాసం పెరిగింది. 9వ మరియు 10వ ప్రణాళికల్లో వ్యవసాయ వృద్ధి తక్కువగా నమోదైంది.

ముగింపు

భారతదేశ వ్యవసాయం మరియు గ్రామీణాభివృద్ధి ముఖ్యమైన మార్గదర్శకాలను అనుసరించి సమగ్ర అభివృద్ధిని సాధించడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం అనేక చర్యలు చేపట్టింది. ఎప్పటికప్పుడు మార్పులకు అనుగుణంగా వ్యవసాయ రంగంలో, గ్రామీణాభివృద్ధిలో సంస్కరణలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, ప్రణాళికలు అమలు చేస్తున్నారు.

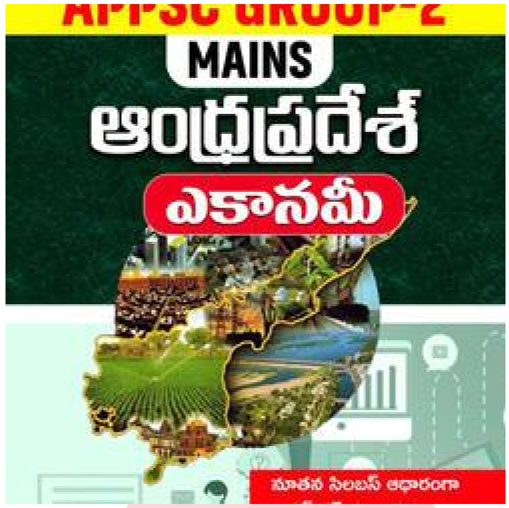

Adda247
తెలుగు